

поважне ставлення до інформації у ЗМІ та інші «авторитети», а також виходити з освітніх потреб та інтересів навчальної аудиторії, відповідати вимогам часу.

Список використаних джерел:

1. Айзікова Л. В. Концепція навчання протягом життя в міжнародних документах і дослідженнях. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія. Серія «Педагогіка»*. 2012. т. 199. Вип. 187. С. 62–64.
2. Зязюн І. А. Філософія педагогічної якості в системі неперервної освіти [Електронний ресурс] URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7596/97/> (дата звернення: 24.05.2024).
3. Сігаєва Л. Є. Підвищення кваліфікації фахівців як складова неперервної професійної освіти. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*: зб. наук. праць / за ред. І. А. Зязюна, Н. Г. Ничкало [та ін.]. Київ, 2000. С. 319–324.
4. Шмарко В. Д. Андрагогічний підхід до організації навчання вчителів у системі післядипломної освіти: метод. посіб. Херсон: Олді-плюс, 2003. 96 с.

References:

1. Aizikova L. V. Kontseptsiia navchannia protiahom zhyttia v mizhnarodnykh dokumentakh i doslidzhenniakh. *Naukovi pratsi Chornomorskoho derzhavnoho universytetu imeni Petra Mohyly kompleksu «Kyievo-Mohylianska akademiia. Seriiia «Pedahohika»*. 2012. t. 199. Vyp. 187. S. 62–64.
2. Ziaziun I. A. Filosofiia pedahohichnoi yakosti v systemi neperervnoi osvity [Elektronnyi resurs] URL: <http://studentam.net.ua/content/view/7596/97/> (data zvernennia: 24.05.2024).
3. Sihaieva L. Ye. Pidvyshchennia kvalifikatsii fakhivtsiv yak skladova neperervnoi profesiinoi osvity. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka*: zb. nauk. prats / za red. I. A. Ziaziuna, N. H. Nychkalo [ta in.]. Kyiv, 2000. S. 319–324.
4. Shmarko V. D. Andrahohichni pidkhid do orhanizatsii navchannia vchyteliv u systemi pisladyplomnoi osvity: metod. posib. Kherson: Oldi-plus, 2003. 96 s.

СИМОКОП Людмила⁸⁶

Комунальна установа «Міський центр професійного розвитку педагогічних працівників Кропивницької міської ради»
м. Кропивницький, Україна

ORCID: [0009-0002-5637-7467](https://orcid.org/0009-0002-5637-7467)

E-mail: simokopludmila@gmail.com

НАВЧАННЯ В ЄДИНОМУ ІНФОРМАЦІЙНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ПСИХОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ В ОСВІТІ ДОРΟΣЛИХ

Розглянуто психологічні бар'єри, які можуть виникати у дорослих людей у процесі навчання в єдиному інформаційному середовищі. Описано чинники, що впливають на мотивацію дорослих до навчання, а також вікові, особисті та соціальні чинники, які можуть створювати бар'єри. Запропоновано шляхи подолання цих бар'єрів, зокрема такі, як підвищення мотивації та звільнення від страху невдачі.

Ключові слова: навчання в єдиному інформаційному середовищі; освіта дорослих; психологічні бар'єри; мотивація; вікові зміни; особисті чинники; соціальні чинники; подолання бар'єрів.

Learning in a Unified Information Environment: Psychological Barriers in Adult Education. The article discusses some psychological barriers that may arise

⁸⁶©СИМОКОП Людмила (SIMOKOP Ludmyla)

before adults in the process of learning in a single informational environment; the factors affecting adults' motivation are described, as well as the age, personal and social factors that can create the barriers; the ways to overcome these barriers are suggested, including increasing motivation and releasing the fear of failure.

Keywords: Single Information Environment Learning; Adult Education; Psychological Barriers; Motivation; Age-Related Changes; Personal Factors; Social Factors; Overcoming Barriers.

Вступ. Динамічний розвиток світу створює багато актуальних проблем, і одна з них – це потреба в освіті упродовж життя, тобто «освіта дорослих стає складовою планування другої половини життя, де доросла особистість має можливість реалізуватись у тих видах діяльності, які з якихось причин не були раніше доступними» [2, с. 146]. Розширення можливостей для навчання людей різного віку породжує необхідність розбудови єдиного відкритого інформаційного освітнього простору. І тут важливо розуміти, що дорослі мають свої особливості та психологічні характеристики, що значно впливають на їхню освіту.

Мета, методи і підходи. Мета – дослідження психологічних бар'єрів, які можуть виникати у дорослих людей у процесі навчання в єдиному інформаційному середовищі, та висвітлення шляхів їх подолання.

Застосовано методи і підходи: аналіз наукових праць, узагальнення даних, теоретичне моделювання, результативний підхід – опис психологічних бар'єрів з погляду психології розвитку.

Основні результати. З віком деякі процеси людей, наприклад мотивація, саморегуляція, когнітивні навички, зазнають певних змін. Мотивація, яка пов'язана з професійними цілями, саморозвитком, адаптацією до нововведень, значно знижується. Відсутність гнучкості мислення, уповільнене засвоєння нового матеріалу свідчать про те, що запам'ятовування та оброблення інформації потребують більше часу. Разом з тим критичне оцінювання, аналітичне мислення, розв'язання проблем, як правило, мають високий рівень.

Ключовим чинником, що визначає успішність освітнього процесу, є мотивація. У дорослих людей на рівень інтересу до навчання впливають різні чинники: очікування, зацікавленість, цінність здобутих знань і навичок, віра в свої сили та можливості. «Доросла людина буде вмотивована найбільшою мірою до навчання, якщо переконається, що здатна здобути нові знання (очікування), а також, що навчання допоможе у розв'язанні її проблем (допомога), які є для неї цінністю» [1, с. 20].

Проте є чинники, що ускладнюють або роблять взагалі неможливим процес навчання, – це психологічні бар'єри дорослих. Вони можуть бути пов'язані з віковими змінами, соціальними та особистими чинниками:

– зниження швидкості запам'ятовування, відсутність гнучкості мислення, сприйняття, уваги впливають на вікові зміни;

– відсутність мотивації, страх невдачі, нестача часу та попередній негативний досвід можна віднести до особистих чинників;

– відсутність підтримки з боку рідних і друзів, стереотипна думка, що всесвіт лише для дітей і молод, відносимо до соціальних чинників.

Психологічні бар'єри можуть бути значною перешкодою у навчанні дорослих, тому варто знати про наявні перешкоди та знайти способи їх подолання.

Важливу роль у подоланні психологічних бар'єрів в освіті відіграють психологи. Вони досліджують всі аспекти у ракурсі особливостей людей різного віку та сприйняття ними інформації, розробляють методи, надають консультації та психологічну підтримку щодо подолання труднощів у навчанні.

До методів подолання психологічних бар'єрів можна віднести:

– підвищення мотивації (консультування, психотерапія);

– боротьба зі страхом невдачі (створення підтримуючого середовища для навчання);

– зміна стереотипів суспільства щодо освіти дорослих (висвітлення того, що освіта протягом життя є цінним ресурсом суспільства).

Таким чином, роль психологів є вагомим у розбудові єдиного інформаційного простору, допомозі щодо подолання внутрішніх блоків у навчанні дорослих людей та досягнення ними освітніх цілей.

У світі дорослих важливим є самостійний вибір цікавих і корисних тем, темпу і методів навчання. І вагомим чинником для цього є створення індивідуальної траєкторії навчання, яка обумовлює:

– визначення цілей (уявлення досягнень і результатів навчання);

– оцінювання вихідних знань і навичок (розуміти, які знання й навички вже наявні, а які потрібно набути);

– вибір контенту (добір навчальних матеріалів, які задовольняють потреби);

– вибір методів (застосування прийнятних методів навчання);

– аналіз результатів (оцінювання успіхів та внесення корективів до траєкторії навчання).

Розглянувши ефективність освіти впродовж життя, зокрема навчання дорослих учнів, можемо виокремити важливі аспекти успіху:

– створення власної траєкторії навчання як елемента особистісного розвитку, що сприяє досягненню найвищих результатів;

– психологічна підтримка як сприяння досягненню успіху незалежно від віку та особистих обставин;

– розуміння психологічних бар'єрів як шлях до нових підходів у вдосконаленні освітнього процесу.

Висновок. Освіта дорослих має ґрунтуватися на комплексному підході у створенні сприятливих умов навчання й розвитку. Можемо резюмувати:

- ❖ освіта дорослих відрізняється від освіти дітей та потребує уваги до низки психологічних особливостей;
- ❖ психологічні бар'єри, що виникають під час навчання, можуть ускладнювати освіту та перешкоджати їй;
- ❖ психологічна підтримка у подоланні перешкод є ключовою в розбудові єдиного інформаційного освітнього середовища для людей різних вікових груп;
- ❖ змодельована індивідуальна траєкторія навчання допомагає досягти поставлених цілей і реалізувати свій потенціал.

Список використаних джерел:

1. Лук'янова Л., Добровські Т., Валасік М. Навчально-діяльнісна мотивація дорослої людини: психологічна сутність і структура. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2023. Вип. 24(2). С. 10–25. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.10-25](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.10-25).
2. Шаманська О. Освіта дорослих в Україні: завдання, особливості, перспективи розвитку. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. Вип. 22(2). С. 140–149. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(22\).2022.140-149](https://doi.org/10.35387/od.2(22).2022.140-149).

References:

1. Lukianova L., Dobrovski T., Valasik M. Navchalno-dialnysna motyvatsiia dorosloi liudyny: psykolohichna sutnist i struktura. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. 2023. Vyp. 24(2). С. 10–25. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(24\).2023.10-25](https://doi.org/10.35387/od.2(24).2023.10-25).
2. Shamanska O. Osvita doroslykh v Ukraini: zavdannia, osoblyvosti, perspektyvy rozvytku. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*. 2022. Vyp. 22(2). S. 140–149. DOI: [https://doi.org/10.35387/od.2\(22\).2022.140-149](https://doi.org/10.35387/od.2(22).2022.140-149).

ЮДА Лариса⁸⁷

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
м. Чернігів, Україна

ORCID: [0000-0003-2979-9883](https://orcid.org/0000-0003-2979-9883)

E-mail: lorachernigiv@ukr.net

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ: ДОСВІД СЛОВАЧЧИНИ

Освіта впродовж життя є важливим чинником професійної самореалізації кожної людини. Освіту дорослих визначено провідною проблемою в європейському освітньому просторі. Досвід Словаччини, як однієї з країн ЄС, є прикладом системного підходу до розв'язання зазначеної проблеми, що й зумовило звернення до заявленої теми. У реалізації освіти впродовж життя провідну роль відіграло прийняття Урядом політики ЄС у цій галузі і розроблення державної Стратегії навчання впродовж життя на основі Національної платформи реформ. За результатами проведеного дослідження

⁸⁷ ©ЮДА Лариса (YUDA Larysa)